

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

บทสรุป

“หลายบทหลายกระทง” กรณีบุกรุกแล้วไปกระทำความผิดอีกฐานหนึ่ง หรือความผิดฐานบุกรุกในบริบท “หลายบทหลายกระทงนั้น” เป็นเรื่องของการเกี่ยวพันกันของความผิดฐานบุกรุกและความผิดอื่นอีกฐานหนึ่งที่ผู้กระทำได้กระทำความผิด ความผิดลักษณะดังกล่าวควรถือเป็นความผิด “หลายบท” หรือ “หลายกระทง” เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและถูกต้อง เพราะไม่เพียงแต่มีผลแตกต่างต่อโทษที่ผู้กระทำได้ได้รับตามบทบัญญัติของกฎหมาย แต่ยังมีผลทางกฎหมายในเรื่องอื่นๆ ทั้งกฎหมายสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติทางอาญา อาทิเช่น มีผลต่อการเพิ่มโทษ อำนาจกักกัน การรอกการลงโทษ การริบทรัพย์สินในกฎหมายสารบัญญัติ และกฎหมายวิธีสบัญญัติในเรื่อง การฟ้องซ้อน ฟ้องซ้ำ และการอุทธรณ์ หรือฎีกาเป็นต้น ดังนั้นการบุกรุกแล้วไปกระทำความผิดอีกฐานหนึ่งจึงเกี่ยวข้องโดยตรงต่อบทบัญญัติความผิด “หลายบท” หรือ “หลายกระทง” ที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 90 และมาตรา 91 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ด้วยเพราะเหตุที่ในกฎหมายไทยรวมถึงกฎหมายฝรั่งเศสและกฎหมายเยอรมัน ซึ่งใช้กฎหมายในระบบ “ประมวลกฎหมาย” ไม่ได้บัญญัติถึงความผิดในลักษณะดังกล่าวไว้ในมาตราใด มีเพียงแต่บทบัญญัติในความผิดฐานบุกรุกเท่านั้น ซึ่งต่างจากกฎหมายของอังกฤษ ซึ่งใช้กฎหมายระบบ “คอมมอนลอว์” แม้จะมีหลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกความผิด “หลายบทหลายกระทง” ไว้ในการพิจารณาความผิด “หลายบทหลายกระทง” ก็ตามแต่ยังได้มีการบัญญัติฐานความผิดในลักษณะดังกล่าวแยกออกมาจากความผิดฐานบุกรุก (trespass) เป็นความผิดฐาน burglary

ดังนั้นการพิจารณาว่า การบุกรุกแล้วไปกระทำความผิดอีกฐานหนึ่ง ซึ่งพิจารณาแยกเป็น บุกรุกแล้วไปกระทำความผิดอีกฐานหนึ่งทันที ซึ่งเป็นลักษณะของการกระทำความผิดฐานหนึ่ง เพื่อกระทำความผิดอีกฐานหนึ่ง และบุกรุกแล้วไปกระทำความผิดอีกฐานหนึ่งในภายหลังนั้น เป็นการกระทำ “กรรมเดียว” ผิดกฎหมายหลายบท หรือเป็นการกระทำ “หลายกรรมต่างกัน” เป็นความผิดหลายกระทง จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง

บทบัญญัติความผิด “หลายบทหลายกระทง” มีบัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 90 “เมื่อการกระทำใดเป็นการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทให้ใช้กฎหมายที่มีโทษหนักลงโทษ” และ

มาตรา 91 “เมื่อปรากฏว่าผู้ใดได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป....ฯลฯ....

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวพบแต่เพียงคำว่า “กรรมเดียว” และคำว่า “หลายกรรมต่างกัน” เท่านั้น หาได้มีคำอธิบายถึงลักษณะของการกระทำทั้งสองดังกล่าวไม่ และเมื่อพิจารณาในหมวด 1 บทนิยามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นบทวิเคราะห์ศัพท์ก็หาได้มีนิยามของคำดังกล่าวไม่อีกเช่นกัน อย่างไรก็ตามจากการพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์ประเทศอังกฤษและระบบประมวลกฎหมายในประเทศฝรั่งเศสและเยอรมนีจะพบว่าการบัญญัติกฎหมายในเรื่องความผิด “หลายบทหลายกระทง” จะพบว่าลักษณะของการบัญญัติมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือจะบัญญัติไว้ในลักษณะกว้างๆ ว่า การกระทำ “กรรมเดียว” ถือเป็นความผิด “หลายบท” ส่วนการกระทำ “หลายกรรมต่างกัน” ถือเป็นความผิด “หลายกระทง” ส่วนที่ต่างกันออกไปก็คือวิธีการลงโทษ ซึ่งแต่ละประเทศจะมีวิธีการที่แตกต่างกัน

การบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุแห่งปัญหา เพราะไม่สามารถนำมาประกอบการพิจารณาว่า การกระทำความผิดฐานนูกรุกแล้วไปกระทำความผิดอีกฐานหนึ่งในลักษณะใดจึงถือเป็น “กรรมเดียว” และลักษณะใดจึงจะถือว่าเป็น “หลายกรรมต่างกัน” จึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายผู้ใช้กฎหมายที่ควรต้องพยายามวางหลักเกณฑ์ว่า การกระทำความผิดลักษณะใดเป็น “กรรมเดียว” และลักษณะใดจึงจะถือว่าเป็น “หลายกรรมต่างกัน” โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นหลัก

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาความผิด “หลายบทหลายกระทง” ตามที่ได้ศึกษาถึงหลักกฎหมายและความเห็นในทางคำรากฎหมายในระบบคอมมอนลอว์และระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งรวมทั้งกฎหมายไทยด้วยนั้น สามารถสรุปหลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกความผิดหรือหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกระทำ “กรรมเดียว” หรือ “หลายกรรมต่างกัน” ซึ่งเป็นความผิด “หลายบท” หรือ “หลายกระทง” ได้ดังนี้

(1) การกระทำ “กรรมเดียว” หมายความว่า การกระทำความผิดหลายความผิดที่เป็นการละเมิดกฎหมายตั้งแต่สองบทขึ้นไป หรือบทเดียวกันหลายครั้งที่เกิดจากการกระทำเดียว และหมายความรวมถึง การกระทำความผิดหลายความผิดต่างฐานกันที่เกิดจากการกระทำหลายอัน ซึ่งความผิดต่างฐานกันนั้นมีความสัมพันธ์กันไปทางการกระทำซึ่งไม่อาจแยกจากกันได้ หรือมีความสัมพันธ์กันตามบทบัญญัติของกฎหมาย

(2) การกระทำ “หลายกรรมต่างกัน” หมายความว่า การกระทำความผิดหลายกรรมหลายความผิด โดยลักษณะของการกระทำแยกจากกันได้ทั้งในส่วน of เจตนาและสภาพของการกระทำ แม้จะกระทำในวาระเดียวกันก็ตาม

ดังนั้น เมื่อพิจารณาความผิดฐานบุกรุกแล้วไปกระทำความผิดอีกฐานหนึ่ง ประกอบกับหลักเกณฑ์การแบ่งแยกความผิด “หลายบทหลายกระทง” แล้ว การกระทำความผิดดังกล่าวควรเป็นการกระทำความผิดดังนี้

บุกรุกแล้วไปกระทำความผิดอีกฐานหนึ่งทันที หรือบุกรุกเพื่อกระทำความผิดอีกฐานหนึ่งเป็นการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน เว้นแต่ลักษณะของการกระทำความผิดทั้ง 2 ฐาน หรือหลายฐานต่างกันนั้มีความสัมพันธ์กันไปทางการกระทำโดยไม่อาจแยกจากกันได้ หรือมีความสัมพันธ์กันตามบทบัญญัติของกฎหมาย และ

บุกรุกแล้วไปกระทำความผิดอีกฐานหนึ่งในภายหลัง หรือการกระทำความผิดอีกฐานหนึ่งนั้นผู้กระทำให้เกิดเจตนาขึ้นใหม่ภายหลังจากการบุกรุกแล้ว เป็นการกระทำ “หลายกรรมต่างกัน”

ข้อเสนอแนะ

การพิจารณาถึง การกระทำความผิดกฎหมายบทเดียวครั้งเดียวหรือฐานเดียวครั้งเดียว ก็จัดเป็นดุลยพินิจของศาลในการลงโทษโดยแท้แต่การกระทำความผิดกฎหมายนั้นบ่อยครั้งที่ไม่ใช่เป็นการกระทำความผิดกฎหมายบทเดียวครั้งเดียว แต่เป็นการกระทำความผิดอาญาหลายฐาน หรือฐานเดียวหลายครั้งในขณะเดียวกัน ซึ่งเป็นลักษณะของความผิดหลายความผิดเกี่ยวพันกันอยู่ ที่จะต้องพิจารณาว่าเป็นการกระทำ “กรรมเดียว” หรือ “หลายกรรมต่างกัน” ซึ่งจะมีผลต่อการกำหนดโทษและผลทางกฎหมายทางด้านอื่นๆ ทั้งทางกฎหมายสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติแตกต่างกันไป

ประเด็นของปัญหาที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ เกิดจากความผิดฐานบุกรุกแล้วไปกระทำความผิดอีกฐานหนึ่ง เป็นเรื่องของการกระทำความผิดที่ผู้ออกข้อต่อประชาชนที่นับวันนอกจากจะต้องเสี่ยงต่อความปลอดภัยในสถานที่อื่นๆ อันเป็นสาธารณะสถาน ต่อการเป็นผู้ถูกระทำความผิดทางอาญาโดยไม่รู้ว่าเกิดขึ้นเมื่อใดแล้ว แม้ในสถานที่อันเป็นเคสสถานของตนที่ได้รับ ความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ กฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาในเรืองความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคสสถานโดยปกติสุข ก็ยังคงต้องเสี่ยงต่อการถูกระทำความผิดอาญาในความผิดต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องหาทางแก้ไขโดยการปฏิบัติ หรือหาหลักเกณฑ์ต่างๆ มาเป็นลั้สนับสนุนหรือยึดโยงเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ขับเคลื่อนไปอย่างทีควรจะเป็นเพื่อปราบปรามและป้องกันปัญหาดังกล่าว

การวินิจฉัยในเรื่องการกระทำความผิดฐานบุกรุกในบริบท “หลายบทหลายกระทง” ว่า เป็นการกระทำ “กรรมเดียว” หรือ “หลายกรรมต่างกัน” นั้น หลักเกณฑ์ในเรื่องการแบ่งแยก

ความผิดหรือการพิจารณาว่าการกระทำความผิดนั้นเป็น “กรรมเดียว” หรือ “หลายกรรมต่างกัน” น่าจะเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งที่จะเป็นสิ่งสนับสนุนในการแก้ไขปัญหได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ความยุติธรรมตามกฎหมายเป็นความยุติธรรมทางความเป็นจริงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าทำความผิด หรือผู้ถูกระทำทั้งที่เป็นเอกชนหรือรัฐหรือผู้ที่กระทำการแทนรัฐก็ตาม

เมื่อประมวลกฎหมายอาญามีได้ให้คำอธิบายคำว่า “การกระทำ” “กรรมเดียว” และ “หลายกรรมต่างกัน” ไว้ในประมวลกฎหมาย ก็คงไม่อาจทำให้หลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกความผิดดังกล่าวนำมาซึ่งความหมายของการกระทำ “กรรมเดียว” หรือ “หลายกรรมต่างกัน” อันจะเป็นขอบเขตหรือแนวทางในการยึดโยง เพื่อพิจารณาการกระทำผิดซ้ำซ้อนที่เกิดขึ้นได้เท่าที่ควรจะเป็น เพราะต้องถือว่าหลักเกณฑ์เป็นเพียงแนวคิดหรือความเห็นทางตำรากฎหมายของผู้ที่มีความรู้อันเป็นที่ยอมรับทางนิติศาสตร์เท่านั้นมิใช่บทบัญญัติทางกฎหมายที่จะมีผลบังคับให้การใช้หรือการตีความต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย ข้อขัดข้องดังกล่าวอาจเป็นสิ่งที่ทำให้การพิจารณาความผิดฐานบุกรุกเพื่อกระทำความผิดอีกฐานหนึ่งในลักษณะของการกระทำความผิดทั้งสองฐานที่ต่างกันและความผิดทั้งสองฐานไม่ได้มีความสัมพันธ์กันไปทางการกระทำโดยไม่อาจแยกจากกันได้ และไม่ได้มีความสัมพันธ์กันตามบทบัญญัติของกฎหมาย มีผลเป็นการกระทำ “กรรมเดียว” ซึ่งแตกต่างจากเมื่อนำหลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกมาประกอบการพิจารณาอันจะทำให้ผลเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม

ดังนั้น การพิจารณาหรือการวินิจฉัยการกระทำผิดหลายความผิดที่เกี่ยวข้องหรือซ้ำซ้อนกันอยู่ ว่าเป็นการกระทำ “กรรมเดียว” ผิดกฎหมาย “หลายบท” หรือเป็นการกระทำ “หลายกรรมต่างกัน” ซึ่งเป็นความผิด “หลายกระทง” นั้น จากการศึกษาและวิจัยในเรื่องหลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกความผิด หรือหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกระทำผิดว่าเป็นการกระทำ “กรรมเดียว” หรือ “หลายกรรมต่างกัน” อันจะเป็นความผิด “หลายบท” หรือ “หลายกระทง” นั้น โดยหลักเป็นเรื่องการพิจารณาถึง “เจตนา” ซึ่งเป็นองค์ประกอบภายในของผู้กระทำผิดว่าการทำผิดเหล่านั้น เกิดจาก “เจตนาเดียว” หรือ “หลายเจตนาต่างกัน” ซึ่งการวินิจฉัยถึง “เจตนา” จำต้องวินิจฉัยให้เป็นไปตามหลัก “นิติวิธี” ตามระบบของกฎหมายที่ใช้อยู่ คือต้องวินิจฉัยไม่เพียงแต่ “เจตนาประสงค์ต่อผล” เท่านั้น แต่ควรวินิจฉัยถึง “เจตนาย่อมถึงเห็นผล” ตามหลักของการใช้และการตีความกฎหมายควบคู่กันไปด้วย ซึ่งจะทำให้การพิจารณาถึงความผิดซ้ำซ้อนนั้นๆ ว่าเป็นการกระทำ “กรรมเดียว” หรือ “หลายกรรมต่างกัน” มีความถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาได้ว่าการกระทำผิดซ้ำซ้อนนั้นเป็นการกระทำ “กรรมเดียว” หรือ “หลายกรรมต่างกัน” แล้ว ยังคงต้องพิจารณาต่อไปอีกกว่าเป็นการกระทำ “กรรมเดียว” ผิดกฎหมาย “หลาย

บท” หรือ “หลายกรรมต่างกัน” ซึ่งเป็น “หลายกระทง” ตามความหมายของบทบัญญัติมาตรา 90 หรือ 91 แห่งประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่

กรณีการทำ “กรรมเดียว” ผิดกฎหมาย “หลายบท” ตามความหมายของมาตรา 90 ป.อาญานั้น ต้องไม่ใช่กรณีที่เป็นการข้อยกเว้นที่ถือว่าเป็น “กรรมเดียว” ผิดกฎหมาย “บทเดียว” ซึ่งจะนำไปในลักษณะ “หลายบท” นั้นเป็นไปในลักษณะที่ บทมาตราหนึ่งเป็นเหตุเพิ่มโทษของอีกบทมาตราหนึ่ง เช่น ลักทรัพย์ในเคหสถานเป็นบทเพิ่มโทษของความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดา ตามมาตรา 335(8) หรือกรณีที่ตัวการได้เป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด หรือสนับสนุนการกระทำความผิดด้วยถือว่ามีความผิดฐานเป็นตัวการบทเดียว หรือกรณีที่ผู้ใช้ให้กระทำความผิดเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดด้วย ถือว่ามีความผิดฐานเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดบทเดียว หรือกรณีที่บทมาตราหนึ่งเป็นโทษพิเศษซึ่งลดล้างการใช้บทมาตราต่างๆ ไป เช่น มีพระราชบัญญัติพิเศษเอาผิดกับการแจ้งความเท็จไว้แล้ว ก็ไม่ผิดตามมาตรา 137 หรือกรณีที่ในการกระทำความผิดบทหนึ่งจำเป็นต้องกระทำความผิดบทอื่น เช่น ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ต้องกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 336 หรือการกระทำความผิดที่กฎหมายไม่เอาโทษ เพราะกระทำภายหลังการกระทำความผิดแรก เช่น บุคคลที่ลักทรัพย์ ย่อมเบียดบังเอาทรัพย์มาเป็นของตนในภายหลัง จึงไม่ผิดฐานยกยอกอีก หรือการกระทำความผิดถาวร เช่น การมีปืนไม่จดทะเบียน จะมีนานเท่าใดก็เป็นความผิดบทเดียว และกรณีการกระทำ “หลายกรรมต่างกัน” ก็ยังต้องพิจารณา

กรณีการกระทำ “หลายกรรมต่างกัน” นั้น จะเป็นความผิด “หลายกระทง” ตามความหมายของมาตรา 91 ประมวลกฎหมายอาญาต้องเป็นกรณีที่การกระทำ “หลายกรรม” นั้น เป็นอิสระจากกันอย่างแท้จริง ถ้าไม่เป็นอิสระจากกันอย่างแท้จริง ในลักษณะที่การกระทำ “หลายกรรมต่างกัน” นั้น มีความสัมพันธ์กันไปทางการกระทำซึ่งไม่อาจแยกจากกันได้ ในลักษณะที่การกระทำหนึ่งเป็นส่วนหนึ่ง หรือเป็นการเริ่มต้น หรือเป็นการพยายามของการกระทำความผิดอีกฐานหนึ่ง “หลายกรรม” เช่นนี้ต้องถือว่าเป็น “กรรมเดียว” เช่น บุกรุกเข้าไปในเคหสถานเพื่อลักทรัพย์ พอเริ่มปีนรั้วเข้าไปเป็นบุกรุกในขณะเดียวกันก็เป็นพยายามลักทรัพย์แล้ว หรือใช้เครื่องมือตัดกระเป๋าสื่อเพื่อลักทรัพย์จากกระเป๋านั้น การตัดกระเป๋าก็เป็นความผิดทำให้เสียทรัพย์ แต่ในขณะเดียวกันก็เริ่มต้นความผิดฐานลักทรัพย์แล้วเช่นเดียวกัน นอกจากการกระทำ “หลายกรรมต่างกัน” ที่ไม่เป็นอิสระจากกันอย่างแท้จริงโดยมีความสัมพันธ์ไปทางการกระทำที่ต้องพิจารณาว่าเป็น “กรรมเดียว” แล้ว กรณี “หลายกรรมต่างกัน” ที่เป็นความผิดต่างฐานกัน แต่ความผิดต่างฐานกันนั้นมีความสัมพันธ์กันโดยบัญญัติของกฎหมาย ในลักษณะที่ความผิดฐานหนึ่งเป็นเหตุฉกรรจ์ หรือเหตุเพิ่มโทษของความผิดอีกฐานหนึ่ง หรือความผิดฐานหนึ่งเป็นองค์ประกอบของความผิดอีกฐานหนึ่ง ซึ่งทำให้ความผิดหลายความผิดนั้นรวมกันเป็นความผิดฐานใหม่ขึ้นมาอีกฐานหนึ่ง หลายกรรมต่างกันเช่นนี้

ต้องพิจารณาหรือถือว่าเป็น “กรรมเดียว” เช่นกัน เช่น บุกรุกและลักทรัพย์ เป็นลักทรัพย์ใน
 เกษสถาน ซึ่งแสดงว่าการบุกรุกทำให้การลักทรัพย์ต้องรับโทษหนักขึ้น ตามมาตรา 335(8) หรือทำ
 ร้ายร่างกายแล้วลักทรัพย์ เป็นองค์ประกอบของความผิดอีกฐานหนึ่งคือชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339

การศึกษาวิจัยในกรณี “ความผิดฐานบุกรุกแล้วไปกระทำความผิดอีกฐานหนึ่ง” ว่าเป็น
 ความผิด “หลายบท” หรือ “หลายกระทง” โดยอาศัยหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดังกล่าวเป็นเพียง
 ตัวอย่างหรือกรณีศึกษาถึงการกระทำความผิดซ้ำซ้อนเพียงลักษณะหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นในการ
 พิจารณาความผิดซ้ำซ้อนในลักษณะอื่นๆ ตามบทบัญญัติของกฎหมายจึงสามารถนำหลักเกณฑ์
 ดังกล่าวไปใช้ในการพิจารณาว่าเป็นความผิด “หลายบท” หรือ “หลายกระทง” ได้เช่นกัน เพื่อเป็น
 สิ่งสนับสนุนหรือยึดโยงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้ขับเคลื่อนไปอย่างที่ควรจะเป็นอันจะ
 เป็นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในลักษณะดังกล่าวให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ
 กฎหมายในการบัญญัติความผิด “หลายบท” หรือ “หลายกระทง” นั้นเอง